

متفاوت ترین سال

محمد رهبری
جامعه‌شناس
و مدرس دانشگاه

سال ۱۴۰۳، یکی از متفاوت ترین سال‌هایی بود که در یک دهه اخیر تجربه کردیم. هر چند در سال‌های گذشته سال‌های خاصی هم داشتیم، مانند سالی که برجام امضاء شد، یا سال ۹۸ که فاجعه‌های تلخی رقم خورد و در نهایت با شیوع کرونا، قرنطینه‌های گسترده اعمال شد. با این همه به نظر من سال ۱۴۰۳، یک سال متمایزتر و متفاوت‌تر از سال‌های دیگر بود. یکی از دلایل آن هم تغییر ناگهانی دولت و آغاز ریاست جمهوری آقای پزشکیان بود؛ اتفاقی که اصلاً قابل تصور نبود و تا دو ماه قبل از آن هیچ‌کس نمی‌توانست حتی پیش‌بینی آن را داشته باشد. در همین سال ما با تحولات منطقه‌ای هم مواجه بودیم، تهروری که اسرائیل در تهران انجام داد و منجر به شهادت اسماعیل هنیه شد، یا ترور سید حسن نصرالله و در ادامه آن عملی شدن وعده‌های صادق یک و دو و بعد از آن، سقوط دولت بشار اسد در سوریه و حکمروایی جولانی در این کشور. در کنار همه اینها ریاست جمهوری دونالد ترامپ را هم داشتیم، سیاست‌های عجیب و غریب او بسیار متفاوت‌تر از دور اول ریاست جمهوری اش است که جهان را متاثر کرده. درست است که تمام این اتفاقات سیاسی بوده اما اثرات عمیق اقتصادی و اجتماعی برای ما داشته است. در همین یک هفته اخیر، تاملی که بازار ارز، طلا و سکه تجربه کرد، یکی از تبعات همین اتفاقات در عرصه سیاست بود که در بخش اقتصاد کشور، منعکس شد. ما امسال رشد ناگهانی قیمت ارز را از ۶۰ هزار تومان به ۹۵ هزار تومان داشتیم که متاثر از اتفاقات سیاسی و اقتصادی بود که البته تبعات اجتماعی هم دارد؛ تبعاتی که می‌تواند منجر

جامعه بی‌اعتناست نه ناامید

تقی آزادارمکی
جامعه‌شناس

به تولید خشم شود و مردم احساس کنند هر روز ارزش پول ملی‌شان در حال کم شدن است، قدرت خریدشان کم شده و دچار یک سرخوردگی شده‌اند. هر چند ما این دست اتفاقات را زیاد تجربه کرده‌ایم اما هیچ‌وقت این موقع از سال، با این میزان از مسائل مواجه نبوده‌ایم؛ مسائلی که خشم، ناامیدی و سرخوردگی را در میان مردم ایجاد کرده و حس ناامیدی نسبت به آینده را در آنها تشدید کند. یعنی می‌توان گفت، تحولات سیاسی در داخل و خارج، منجر به تلاطمات اقتصادی شده و به این ترتیب، با تشدید ناامیدی و نارضایتی بر جامعه اثرات نامطلوبی گذاشته است.

البته این توصیفی که از وضعیت سیاسی و اقتصادی کردم، یک جنبه دیگر هم دارد و آن نارتازاری هاست؛ موضوعی که در ماه‌های اخیر به ویژه از سوی رئیس دولت بسیار شنیدیم، ما سال ۱۴۰۴ را در شرایطی آغاز می‌کنیم که این نارتازاری در آب و انرژی مشکلات جدی برای ما ایجاد خواهد کرد. اخباری درباره میزان آب سدها شنیده می‌شود که نتیجه کاهش قابل توجه بارندگی‌ها در سال جاری است. ما امسال به دلیل همین نارتازاری‌ها تعطیلی‌های گسترده‌ای داشتیم که بی‌سابقه بود. این احتمال وجود دارد که با ادامه این وضعیت ما در سال جدید با قطعی آب و برق مواجه شویم و موجی دیگر از تعطیلی‌ها را داشته باشیم. اما مسئله مهم‌تر خشمی است که هر روز بیشتر به آن دامن زده می‌شود، همه اینها در حالی است که جامعه ما نیاز به آرامش دارد؛ جامعه‌ای که به دلیل شرایط اقتصادی ممکن است عصبی‌تر از گذشته باشد و هر چیزی خشم او را منجر شود. باید تلاش شود تمام محرک‌هایی که جامعه را به هم می‌ریزد و منجر به تشدید خشم ناگهانی آنها می‌شود، به کنترل برآید. اگر این اتفاق نیفتاد، ما از نظر اجتماعی سال سخت‌تری نسبت به ۱۴۰۳ را تجربه خواهیم کرد.

در سال ۱۴۰۳ که روزهای پایانی اش را می‌گذرانند، آنچه بیش از همه مورد توجه است، مشکلات اقتصادی، تورم، افزایش قیمت دلار و کاهش ارزش پول ملی است. البته این‌ها را هر سال تجربه می‌کنیم اما در سالی که گذشت، بیشتر از هر زمان دیگری خودش را نشان داد. در کنار این مسئله، با اینکه با تغییر دولت، در بخش سیاسی، مسئله وفای از سوی آقای پزشکیان مطرح شد و خیلی از اختلافات از میان رفت، اما آنچه بیش از همه مورد توجه است و فرآیند جامعه را به سمت سراسیمگی برده، کاهش سرمایه‌های اجتماعی و اعتماد مردم به دولت و نظام سیاسی است. بی‌اعتنایی مردم نسبت به تمام مسائل در جامعه بالا رفته و مایا جامعه در خود فرو رفته‌مو آنچه که تنها به خود فکر می‌کند، یعنی یک نوع جدایی از نظام سیاسی حکومت را تجربه می‌کند. شاید بعد از نتیجه انتخابات ریاست جمهوری این موضوع مطرح شد که نیمی از مردم مشارکتی نداشتند و این مسئله بسیار نگران کننده است. در این مورد باید گفت که در جوامع با دموکراسی‌های عادی، هیچ‌وقت ۹۰-۸۰ درصد مردم در انتخابات شرکت نمی‌کنند، انتخابات ۵۰ درصد به اضافه یک، انتخابات طبیعی در دنیا است. با اینکه خیلی‌ها معتقد بودند که میزان مشارکت در انتخابات بسیار پایین بود اما باید گفت که مهم نیست مشارکت مثلاً ۸۰ درصدی باشد، مهم این است که حتی همان شرکت کنندگان ۴۰ درصدی را نگه داشت تا با دولت همراه باشند، این زمان است که می‌توان گفت که رئیس دولت، موفق عمل کرده. البته ما مکانیزم‌های دموکراتیک در کشور نداریم، به همین دلیل آن ۵۰ درصدی که در انتخابات شرکت کردند، به ۱۵ درصد کاهش پیدا کردند که

اختلال در امنیت اجتماعی، روانی و اقتصادی

مهدی صابری
رئیس کمیته اخلاق و قانون در
انجمن علمی روانپزشکان ایران

این که ما از همان ابتدا درباره ناامیدی مردم صحبت کنیم شاید جالب نباشد، چون همیشه تاکید کرده‌ایم که باید دورنمای خوب را دید، همیشه باید امیدواری داشت و باید برای اصلاح شرایط بد، تلاش کرد. اما متأسفانه در چند سال اخیر، شرایط به گونه‌ای پیش رفته و اتفاقاتی پشت سر هم رخ داده که در نهایت امنیت را نشانه رفته است. برخی از این شرایط ناخواسته و برگرفته از ناسازگاری‌های برخی از سیاستمداران و جنگ طلبی‌هایشان است که به حال کشور ما را هم درگیر کرده است. اما برخی از این اتفاقات، خودخواسته است، یعنی ما خودمان ایجادش می‌کنیم که در تقسیم‌بندی‌ها شاید اولی هم به امنیت مربوط می‌شود. منظور ما از امنیت، امنیت منطقه‌ای، سیاسی و جنگ و صلح نیست؛ منظور ما امنیت شغلی، اجتماعی و روانی است؛ موضوعاتی که مدت‌هاست در جامعه ما مختل شده. آنچه بیش از همه در جامعه احساس می‌شود، نبود امنیت شغلی است که منجر به ایجاد مشاغل کاذب و غیرقانونی هم شده است، یعنی افراد به هر شکلی فقط می‌خواهند پول در بیاورند. امنیت بعدی، اجتماعی است. نبود امنیت اجتماعی شاید در کشورهای دیگر هم وجود داشته باشد اما در کشور خودمان بیشتر احساس اش می‌کنیم؛ اتفاقی که منجر شده خانواده‌ها و جامعه‌ها هم فاصله بگیرند و افراد خودشان را تنها احساس کنند. ناامنی جاده‌ها، شلوغی شهرها و... به امنیت

اجتماعی لطمه زده است. امنیت اجتماعی مسئله‌ای نیست که به سادگی بتوان از آن گذشت، مردم باید در این زمینه اطمینان به دست بیاورند. در کنار همه اینها شاید بتوان به امنیت اقتصادی هم اشاره کرد. مسئله‌ای که تمام زندگی افراد را تحت الشعاع قرار داده، آنها نمی‌دانند چطور می‌توانند سرمایه‌هایشان را حفظ کنند؛ در بانک، در صندوق امانات بانک‌ها، در بورس و... همه اینها امنیت اجتماعی و اقتصادی مردم را تهدید می‌کند و می‌تواند منجر به ایجاد مشکل نبود امنیت روانی در میان مردم شود. مردم در این شرایط احساس خشونتی نمی‌کنند، اخلاق در جامعه کمرنگ می‌شود و باید انتظار داشت اتفاقات نامطلوبی هم در پی آن رخ دهد. از همه اینها گذشته این ضعیف شدن اخلاق مسئله‌ای است که در سطوح بالای مدیریتی کشور دیده می‌شود که اتفاقات تأثیر چند برابری بر جامعه می‌گذارد. نتیجه این می‌شود که ارتباط اجتماعی مفید و سازنده‌ای هم بین مردم ایجاد نشود. آنچه اهمیت دارد این است که تنها چیزی که می‌تواند جان دوباره به جامعه بدهد، حاکمیت قانون است؛ البته نه قوانین من‌درآوردی و قوانینی که به مردم فشار بیاورد، بلکه قوانینی که باعث نظم در جامعه شود و جلوی انواع بزه‌ها را بگیرد. این قوانین باید یک یا دو درصد مجرمان جامعه را متنبه کند، نه اینکه از ۸۰ میلیون نفر جمعیت کشور، ۷۰ نفر را مجرم بشناسد. نکته دیگری که از آن غافل شده‌اند، نبود فضای بانشاط در کشور است، شادی‌های ما کم است، روزهای شادمان خیلی محدود است، در حالی که در کشورهای دیگر به اندک بهانه‌ای، مردم دور هم جمع می‌شوند و شادی می‌کنند. ما حتی در بهترین اعیادمان هم نشانه‌ای از شادی کردن وجود ندارد. در این میان هنرمندان هم به دلیل اتفاقاتی که در چند سال اخیر رخ داده، ناامید شده‌اند و نتوانسته‌اند به ایجاد فضای شاد در جامعه کمک کنند.

ایران، دچار فرسودگی اجتماعی

اردشیر گوران
رئیس پیشین مرکز رصد امور
اجتماعی وزارت کشور

اما یکسری از نارتازاری‌ها را نمی‌بینیم مثل خودکشی، قتل، طلاق و... همین‌ها منجر شده تارمقی برای جامعه باقی نماند. هر کاری تاکنون کرده‌ایم انگار هیچ بوده است، مردم برای ساده‌ترین مسائل زندگی‌شان نمی‌توانند برنامه‌ریزی کنند. جامعه دچار فرسودگی اجتماعی است و در مقابل هم اراده‌ای از سوی دولتمردان برای خارج کردن جامعه از این وضعیت نمی‌بینیم. شاید بهترین راه حل، تعامل با جهان باشد. ما باید یک بازی با دنیا داشته باشیم، باید مصالح نظام اجتماعی در اولویت قرار گیرد و به دلیل مصالح سیاسی، آنها را قربانی نکرد. باید اولویت، پرداختن به جامعه باشد. امیدواریم برای سال آینده تاحدی این مسائل جدی گرفته شود، به حال نظام اجتماعی ما خسته است و باید فکری به حال آن کرد.

ملت ایران ۵۰-۴۰ سال سختی را از سر گذرانده‌اند، آنها یک انقلاب بزرگ داشتند، یک جنگ بزرگ، تحریم‌های مختلف فشار اقتصادی ۱۱۵-۱۰ ساله، نفوذ و حضور بین‌المللی در مدیریت آن و... باعث شده تا بخشی از زندگی مردم کنده شود اما خرج زیرساخت‌ها نشود. ما یکسری نارتازاری‌ها را می‌بینیم اما زمانی آنها را جدی می‌گیریم که در ظاهر دیده شود مثل نارتازاری برق، گاز و...

دستور به قضات کشیک

دادستان کل کشور گفت: «دادستان‌ها در ایام نوروز وضعیت زندان‌ها، بازداشتگاه‌های موقت و مراکز درمانی را پایش کنند.» موحدی، دادستان کل کشور با اشاره به ابلاغ بخشنامه ۱۱ بندی دادستانی کل در رابطه با ایام نوروز و ماه مبارک رمضان، خطاب به دادستان‌های سراسر کشور گفت: «ضرورت دارد تمام دادستان‌ها در راستای اجرای مفاد این بخشنامه اهتمام ویژه داشته باشند.» او ادامه داد: «نظارت بر عملکرد زیرمجموعه و ضابطین، پایش وضعیت زندان‌ها و بازداشتگاه‌های موقت، همچنین نظارت بر عملکرد پزشکی قانونی و مراکز درمانی از جمله موضوعاتی است که دادستان‌های سراسر کشور باید در ایام نوروز به آنها توجه ویژه داشته باشند.» دادستان کل کشور گفت: «در ایام تعطیلات نوروز ضرورت دارد که قضات کشیک در زمان‌های تعیین شده در محل کار خود حضور پیدا کنند.»

نوروز سرد

سازمان هواشناسی نسبت به بارش باران و کاهش محسوس دما در نقاط مختلف کشور، هشدار داد. سازمان هواشناسی با صدور هشدار نارنجی رنگ با اشاره به تشدید فعالیت سامانه بارشی آورده است: «بارش باران، رعدوبرق، در مناطق سردسیر و ارتفاعات بارش برف، وزش باد شدید موقت، در برخی نقاط گردوخاک، در نقاط مستعد بارش تگرگ، احتمال رخداد روان‌آب و سیلاب در پایین دست و ریزش برف در ارتفاعات، کاهش محسوس دما و ماندگاری هوای سرد پنج‌شنبه (۳۰ اسفندماه) در گیلان، مازندران، کردستان، زنجان، کرمانشاه، لرستان، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد، نوار شرقی و شمال خوزستان و شمال غرب فارس، ارتفاعات استان‌های قزوین، البرز و تهران و جمعه (اول فروردین‌ماه) در شرق کرمانشاه، لرستان، نیمه شرقی خوزستان، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد، شمال غرب فارس، غرب و جنوب اصفهان، گیلان، دامنه و ارتفاعات استان‌های مازندران، زنجان، قزوین، البرز و تهران پیش‌بینی می‌شود.»

صدور حکم دادگاه قتل «امیر محمد خالقی»

علی القاصی‌مهر، رئیس کل دادگستری استان تهران از صدور و ابلاغ حکم دادگاه پرونده قتل مرحوم «امیر محمد خالقی»، دانشجوی دانشگاه تهران خبر داد. امیر محمد خالقی، دانشجوی ۱۹ ساله دانشگاه تهران، بهمن‌ماه سال جاری در حمله دو نفر از سارقان مسلح به قتل رسید. او دانشجوی دوره کارشناسی رشته مدیریت کسب‌وکار دانشگاه تهران، چهارشنبه‌شب، ۲۴ بهمن‌ماه در محدوده پل گیشا و هنگام مراجعه به خوابگاه کوی دانشگاه، توسط دو سارق موتورسیکلت‌سوار با سلاح سرد مورد ضرب و جرح قرار گرفته و متأسفانه پس از انتقال به بیمارستان شریعتی توسط نیروهای اورژانس، صبح پنج‌شنبه ۲۵ بهمن‌ماه به دلیل شدت جراحات، دارفانی را وداع گفت. وزارت علوم، دانشگاه تهران و دانشکده‌های مدیریت این دانشگاه با صدور اطلاعیه‌های جداگانه، ضمن ابراز تأسف و تأثر عمیق از وقوع این حادثه ناگوار، خواستار رسیدگی جدی و فوری به موضوع و بر خورد با اعلان قتل این دانشجوی شدند. پیش از این نیز دادستانی عمومی و انقلاب تهران اعلام کرد که یک شعبه ویژه، پرونده سرعت از دانشجوی دانشگاه تهران را رسیدگی خواهد کرد.